

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Maguru a sudcov JUDr. Heleny Haukvitzovej a JUDr. Soni Mesiarkinovej, v právnej veci navrhovateľa **R. P.**, bývajúceho v L., proti odporcom **1/ M. V.**, **2/ A. V.**, obaja bývajúci v B., zastúpení JUDr. M. P., advokátom v T., **o určenie neplatnosti listiny o vydedení**, ktorá vec je vedená na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 16 C 17/2008, o dovolaní odporcov **1/ a 2/** proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 5. mája 2009, sp. zn. 9 CoD 19/2009, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a**.

Navrhovateľovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trnava rozsudkom z 20. novembra 2008 č.k. 16 C 17/2008-62 zamietol návrh navrhovateľa a odporcom **1/**, **2/** nepriznal náhradu trov konania. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že v danom prípade ide o určovaciu žalobu, na strane navrhovateľa je daný naliehavý právny záujem v tom smere, že ako zákonný dedič sa domáha svojich majetkových práv, ktoré by mu mali titulom dedenia patriť a listinou o vydedení mu bolo toto

právo odopreté. Poručiteľ v danom prípade dôvody vydedenia oprel o ustanovenie § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka. Z výpovedí účastníkov i svedkyne vyplynulo, že navrhovateľ trvale neprejavoval skutočný záujem ako potomok o poručiťa. Nie je rozhodujúce, že poručiteľ ho za svojho syna nepovažoval. Keďže navrhovateľ o poručiťa trvale neprejavoval skutočný záujem, ktorý by ako potomok prejavovať mal, dôvody vydedenia sú dôvodné. Súd prvého stupňa preto návrh považoval za nedôvodný a v celom rozsahu ho zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie navrhovateľa Krajský súd v Trnave rozsudkom z 5. mája 2009, sp. zn. 9 CoD 19/2009 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a určil, že listina o vydedení, napísaná dňa X. poručiťom J. V., narodeným X., naposledy bytom T., zomrelým dňa X., do notárskej zápisnice notárky JUDr. D. J., pod sp. zn. N 319/2003, Nz 91634/2003, je neplatná v časti vydedenia navrhovateľa a jeho potomkov. Navrhovateľovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na okolnosti predmetnej veci, najmä na vzťah navrhovateľa a poručiťa. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že návrh je dôvodný. Odvolací súd skonštatoval, že navrhovateľ nemôže spravodlivo znášať zákonné dôsledky vydedenia, keď situáciu, že o poručiťa neprejavil záujem, spôsobil v značnej miere sám poručiteľ tým, že ho ako potomka zavrhol hneď po jeho narodení. Navrhovateľ sa svojim konaním nepričinil na vzniku tohto stavu, tento nezavinil ani čiastočne. Za týchto okolností nebolo možné od neho požadovať zmenu v postoji voči poručiťovi ani po dosiahnutí plnoletosti, lebo v tom čase medzi ním a poručiťom neexistoval žiadny skutočný vnútorný vzťah, resp. citový vzťah, v ktorom by navrhovateľ mohol pokračovať. Preto návrhu navrhovateľa vyhovel a určil, že listina o vydedení, napísaná dňa 13.10.2003 je neplatná v časti vydedenia navrhovateľa a jeho potomkov. Odvolací súd navrhovateľovi ako úspešnému v tomto konaní, nepriznal náhradu trov odvolacieho konania, keďže si žiadne trovy neuplatnil.

Proti rozsudku odvolacieho súd podali dovolanie odporcovia 1/ a 2/, ktorí ho žiadali zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Namietali nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom a trvali na tom, že dôvody vydedenia v danom prípade sú dané. Odvolaciemu súdu vytýkali, že celá jeho argumentácia je založená na tom, že poručiteľ sa o navrhovateľa dostatočne nezaujímal a preto nebol dôvod na vydedenie. V odôvodnení rozhodnutia nezohľadnil postoje, ako aj úkony matky - osoby navrhovateľovi najbližšej a úkony navrhovateľa samotného. Poukázali na to, že dňa 13.10.2003 poručiteľ zriadil

vo forme notárskej zápisnice na notárskom úrade JUDr. D. J. č. N 319/2003, Nz 91634/2003 Listinu o vydedení, v ktorej jednoznačne uviedol ako dôvod vydedenia skutočnosť, že navrhovateľ sa nikdy o poručiťa nezaujímal, nikdy ho nekontaktoval a to ani po dovŕšení svojej plnoletosti. Po dovŕšení plnoletosti navrhovateľa, zaslala matka navrhovateľa poručiťovi písomné prehlásenie s úradne overeným podpisom, že sa navrhovateľ s poručiťom v detstve nestýkal, v súčasnosti sa nestýka a ani v budúcnosti sa stretávať nebude. V závere notárskej zápisnice bol dôvod vydedenia kvalifikovaný v súlade s § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka tak, že navrhovateľ trvale o poručiťa neprejavoval opravdivý záujem, ktorý by ako potomok prejavovať mal. Zdôraznili, že matka navrhovateľa si od narodenia navrhovateľa neželala, aby sa poručiť stýkal s navrhovateľom, pričom poručiťovi v tom bránila všetkými spôsobmi. Poručiťovi teda nebolo umožnené, aby si vytvoril a rozvíjal akýkoľvek vzťah k navrhovateľovi. Túto skutočnosť dokazuje jednak písomné podanie odporcov z 9.5.2008, ich výpovede na pojednávaní 24.6.2008, výpoveď svedkyne V. Č. a najmä žiadosť o zmenu priezviska maloletého dieťaťa z 24.8.1988, ktorá bola spísaná v čase, keď navrhovateľ mal 6 rokov, a v ktorej matka navrhovateľa jednoznačne uviedla, že jej vtedajší manžel má veľmi dobrý vzťah k navrhovateľovi, nerobí medzi deťmi rozdiely a navrhovateľ ho považuje za svojho vlastného otca, pretože tento (biologického) nepozná. Zároveň v tejto žiadosti matka navrhovateľa uviedla, že jej vtedajší manžel si mieni maloletého syna osvojiť. Preto všetky tvrdenia o tom, že sa navrhovateľ so svojou matkou snažili kontaktovať poručiťa a vytvoriť vzťah sú vymyslené a účelové. Mali za to, že navrhovateľ v doterajšom konaní dôkazné bremeno neunesol a ani nepreukázal, že by neboli dané dôvody pre vydedenie. Nesúhlasili ani s argumentom odvolacieho súdu v napadnutom rozsudku, že navrhovateľ nemôže spravodlivo znášať zákonné dôsledky vydedenia, pretože situáciu, že o poručiťa neprejavil opravdivý záujem, spôsobil v značnej miere poručiť tým, že ho ako potomka zavrhol hneď po narodení. Nemožno považovať za rozhodujúce, že poručiť pôvodne navrhovateľa nepovažoval za svojho syna, pretože otcovstvo bolo určené súdom. Navrhovateľovi bola táto skutočnosť známa a svoj záujem o otca prejavil mohol bez ohľadu na to, či predtým poručiť otcovstvo popieral alebo nie, a teda či bol pozitívny predpoklad, že tento záujem bude opätovaný. Navrhovateľ v doterajšom konaní žiaden prejav záujmu o otca počas jeho života nepreukázal. V podstate preukázal po poručiťovej smrti záujem iba o jeho majetok, čo samo osebe možno považovať za konanie v rozpore s dobrými mravmi. Samotná skutočnosť, že vzťah medzi navrhovateľom a poručiťom nebol riadne vytvorený, alebo bol len formálny, nie je dôvodom na to, aby nemohlo dôjsť k vydedeniu z dôvodu neprejavovania opravdivého záujmu o poručiťa.

Navrhovateľ vo svojom vyjadrení poukázal na vecnú správnosť napadnutého rozsudku, ktorého závery vychádzali z vykonaného dokazovania. Žiadal preto dovolanie odporcov 1/, 2/ zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorí sú riadne zastúpení (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie odporcov nie je dôvodné.

Z ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Uvedené zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ a g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci

právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existencia niektorej z vyššie uvedených vád však nebola dovolacím súdom zistená a dovolatelia ani vo svojom dovolaní nenamietali, že by v konaní k uvedeným vadám došlo.

Z obsahu dovolania odporcov 1/, 2/ vyplýva, že títo ako dovolací dôvod uplatňujú ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

Nesprávnym právnym posúdením veci je v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis ako mal správne použiť alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. Právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré ho viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa a k vyhoveniu návrhu, je vecne správne.

Podľa ustanovenia § 469a ods. 1 písm. a/, b/ Občianskeho zákonníka môže poručiťel vydediť potomka, ak v rozpore s dobrými mravmi neposkytol poručiťelovi potrebnú pomoc v chorobe, v starobe alebo v iných závažných prípadoch. Rovnako môže poručiťel urobiť aj vtedy, ak potomok o poručiťela trvalo neprejavuje opravdivý záujem, ktorý by ako potomok mal prejavovať.

Vydedením rozumieme jednostranný výslovný prejav poručiťelovej vôle, ktorým sa odníma potomkovi ako neopomenuteľnému dedičovi právo, ktoré by mu inak patrilo podľa zákona. Vydedenie ako jednostranný právny úkon poručiťela musí spĺňať určité materiálne a formálne náležitosti. Materiálnou náležitosťou vydedenia je (okrem všeobecných požiadaviek pre platnosť právnych úkonov) existencia konkrétneho dôvodu vydedenia uvedeného v zákone. Ustanovenie § 469a ods. 1 taxatívne vypočítava dôvody vydedenia a zaraďuje ich do štyroch skupín. Pre všetky dôvody je charakteristické negatívne správanie sa potomka v rozpore s dobrými mravmi. Dôvod vydedenia sa musí uviesť v listine o vydedení.

Z formulácie dôvodov vydedenia uvedených v písmenách a/ a b/ vyplýva, že na ich základe možno postihnúť široký okruh negatívnych skutočností existujúcich vo vzťahoch poručiťela a potomka. Dovolací súd pri úvahe, či ide o neprejavenie opravdivého záujmu

v zmysle ustanovenia § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka, považoval za významný vzťah medzi porúčiteľom a potomkom, najmä, či tento vzťah mal charakter skutočného vnútorného vzťahu a nielen predstieraného, formálneho. Existenciu takéhoto kvalifikovaného vzťahu možno vyvodiť z rozličných vonkajších prejavov, napr. z osobného, prípadne písomného styku, zo vzájomnej starostlivosti potomka a porúčiteľa a pod., pričom pri posudzovaní otázky, či existuje dôvod vydedenia uvedený v § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka, nemožno opomenúť ani konkrétne možnosti dediča prejavovať takýto záujem a tiež okolnosti, za ktorých k vydedeniu došlo, najmä, či potomkovi v prejavovaní opravdivého záujmu o porúčiteľa nebránili objektívne okolnosti, prípadne, či zo strany potomka nejde o nezavinené neprejavenie takéhoto kvalifikovaného záujmu. Zákonný dôvod vydedenia uvedený v § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka totiž vyžaduje, aby neprejavenie opravdivého záujmu bolo potomkom zavinené, nestačí len samotná existencia takéhoto stavu. Záujem, ktorý by potomok mal prejavovať o porúčiteľa je treba posudzovať s prihliadnutím k okolnostiam konkrétneho prípadu. Pokiaľ je skutočnosť, že potomok trvale neprejavuje o porúčiteľa opravdivý záujem, dôsledkom toho, že porúčiteľ neprejavuje záujem o potomka, nemožno bez ďalšieho dôvodiť, že by neprejavenie tohto záujmu potomkom mohlo byť dôvodom k jeho vydedeniu.

Formálnou náležitosťou vydedenia je listina o vydedení, ktorá musí mať formu potrebnú pre závet a musí obsahovať dôvod vydedenia. Inak by bolo vydedenie neplatné. K platnému vydedeniu môže dôjsť len za splnenia dôvodov uvedených v ustanovení § 469a Občianskeho zákonníka. Pôjde predovšetkým o otázku skutkovú a posúdenie okolnosti konkrétneho prípadu (R 45/1986).

Odvolačí súd výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že porúčiteľ po narodení navrhovateľa zapieral voči nemu otcovstvo, ktoré muselo byť určené súdom, navrhovateľ (ako maloleté dieťa) bol zverený do výchovy matky a otcovi (poručiteľovi) bola uložená povinnosť platiť na výživu dieťaťa sumu 400 Kčs mesačne. Svoj postoj voči nemu nezmenil ani potom, čo bol v konaní o určenie otcovstva neúspešný, o navrhovateľa sa nezaujímal a nepovažoval ho za svoje dieťa. Porúčiteľ súdom určené výživné riadne neplatil. Navrhovateľ sa s porúčiteľom počas svojho života osobne vôbec nekontaktoval (vyvinul úsilie sa s ním stretnúť keď mal 14 rokov, avšak porúčiteľ nebol doma), v kontakte s porúčiteľom bola iba jeho matka, takže k osobnému kontaktu medzi navrhovateľom a porúčiteľom nikdy nedošlo. Navrhovateľ porúčiteľa poznal iba z rozprávania, nevznikol

medzi nimi žiaden vzťah. Poručiteľ sa oženil a aj vo svojom manželstve pretrvával v presvedčení, že navrhovateľ nie je jeho dieťaťom.

Podľa názoru dovolacieho súdu výklad uvedeného ustanovenia odvolacím súdom v prejednávanej veci bol správny. Právne závery odvolacieho súdu zodpovedajú skutkovým zisteniam vyplývajúcim z vykonaného dokazovania. Jeho právny záver, že navrhovateľ nemôže spravodlivo znášať zákonné dôsledky vydedenia, keď situáciu, že o poručiťľa neprejavil opravdivý záujem, spôsobil v značnej miere sám poručiteľ tým, že ho ako potomka zavrhol hneď po jeho narodení, je správny. Navrhovateľ sa svojím konaním nepričinil na vzniku tohto stavu, tento nezavinil ani čiastočne. Mal za to, že za týchto okolností nebolo možné od neho požadovať zmenu v jeho postoji voči poručiťľovi ani po dosiahnutí plnoletosti, lebo v tom čase medzi ním a poručiťľom neexistoval žiadny skutočný vnútorný vzťah, resp. citový vzťah, v ktorom by mohol pokračovať, resp. na ktorý by mohol prípadne nadviazať. Dovolací súd sa preto stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi odvolacieho súdu, ako aj s dôvodmi dovolaním napadnutého rozsudku a v podrobnostiach na ne poukazuje.

Keďže v predmetnej veci neboli dané dôvody vydedenia uvedené v ustanovení § 469a ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka, zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu považoval za správny a preto dovolanie odporcov 1/, 2/ podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní procesne úspešnému navrhovateľovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania, proti odporcom 1/, 2/, ktorí úspech nemali (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal navrhovateľovi náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nepodal návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24 februára 2010

JUDr. Vladimír M a g u r a, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská